

מתיקנות הדרך היומית

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי ישראל טובי צוק"ל בעל ה"דברי ישראל" ממודז'ץ נכדו של הרבי הקדוש רבי יחזקאל מקוזמיר צוק"ל נסתלק י"ג כסלו (תרפ"א)

רבינו ממודז'ץ צוק"ל היה כוחו גדול ויפה מאד בניגונה, כל מי ששמע אותו פעם אחת כשהוא שר את ניגוניו הקדושים, התעורר לתשובה. בשבת בעת רעוא דרעוין היה רבינו שר בעצמו את הזמירות של סעודה שלישית. לא רק בפנים הבית מדרש, עמדו החסידים צופים והאזינו לשירתו של הרבי, רק גם בחוץ ליד החלונות, צבאו מאות אנשים, ביניהם גם בלתי יהודים, והאזינו לשירה המרוממת.

שבת אחת בעת הטיש בסעודה שלישית, עבר שם הקצין הבכיר 'פטרסון' ששימש כמנצח של תזמורת הגדוד הרוסי, ושמע את הנגינה המיוחדת במינה. פטרסון הוקסם מאד מן הנגינה, ובשקט חמק לתוך הבית מדרש, כדי לבלוע בצמא את הצלילים המופלאים של הצדיק. כאשר הועלה אור בבית המדרש וראו את האורח החשוב, קמה המולה מסביב, "מנצח תזמורת המבצר נמצא כאן!" כשהקצין הבחין שהכל מביטים בו, ביקש רשות להיכנס אל הרבי. ואכן התקבל אצל הרבי בדירתו, שם פרץ בבכי סוער, והודה שהוא יהודי מלידה, אך כבר מזמן שכח לגמרי את מוצאו היהודי, וכעת ניגונו של הרבי עורר בו את הנשמה, ועז רצונו לחזור ליהדותו. הרבי שאל אותו, אם הוא זוכר איזו מילה יהודית, הקצין אמר שהוא זוכר רק שתי מילים "ברוך אתה". הורה לו הרבי להגיד שתי תיבות אלו בכל בוקר, וכעבור שבוע ישוב אליו שנית.

הקצין לא היה יכול להתאפק, וכעבור יומיים בלבד כבר חזר לרבי, והפעם יחד עם אשתו שגם היא נתעוררה לתשובה. הרבי קיבל אותם בסבר פנים יפות, וציווה עליהם למעט ככל האפשר בחילול שבת. קימעה קימעה החלו האיש ואשתו להתנהג בציניעה כיחידים לכל דבר.

בפרוס חג הפסח החליט פטרסון לקיים את ליל הסדר כהלכתו, ואף הורה למשרתו הגוי, שבכל פעם כשירצה לאכול חמץ, יצא מביתו. אחד מקציני הגדוד הבחין בהמשרת עומד בחוץ ואוכל את לחמו, ושאלהו על כך. אמר לו המשרת בתמימות, כי אני אוכל לחם, ואילו אדוני אוכל רק מצה ככל היהודים... הקצין התמלא זעם, וסיפר את זה מיד למפקד המבצר. פטרסון קיבל הודעה מהמפקד, שהוא עומד להיפטר מתפקידו תוך שבועיים.

פטרסון הלך מיד אל הרבי וסיפר לו הכל. הרבי יעץ לו ללכת אל המפקד ולבוא עמו בדברים בנוגע לפיטוריו. המפקד קידם את פניו בניזיפה, איך העזת לעשות כדבר הזה, האינך יודע איזו מהומה חוללת במבצר בגלל יהדותך. פטרסון הרגיע אותו וסיפר לו שהוא יהודי מלידה, אך שכח לגמרי את מוצאו היהודי, וזה נתעורר לו מחדש כאשר רזק לנגינתו המופלאה של הרבי.

השתאה המפקד ואמר, הייתי רוצה לשמוע משהו מיצירותיך של רבך. פטרסון לקח את כינורו, והחל להשמיע ניגוני מודז'ץ המופלאים. המפקד האזין בכובד ראש, ובתום הנגינה לקח את מכתב הפיטורין וקרעוהו לגזרים, באומרו, ניגוני הרבי נשגבה מאד, ובכוחה לעורר ולהלהיב את רבך יהודי מלידה, רק גם נוצרי! משרתך מובטחת לך, ואף אני מעוניין לשמוע את הניגונים מפיו של הרבי בעצמו.

מאז היה אפשר לראות מדי שבת ליד חלונות בית המדרש מודז'ץ, את המפקד ו'ידידו' פטרסון, לבושים בלבוש אזרחי ומקשיבים לקולו של הרבי. מאז כבר לא הסתיר פטרסון את יהדותו, וכאשר נולד לו בן, הביא את הרבי יחד עם מניין יהודים אל המבצר, שם הוכנס הילד בבריתו של אברהם אבינו, כשהרבי משמש כסנדק!

מבחן על מסכת בבא קמא אצל שני גדולי ומאורי הדור

למה לא רצה שר התורה צוק"ל להושיט את ידו לאורח

הגאון הגדול מרן רבי נסים קרליץ צוק"ל, נשלח פעם על ידי רבינו פאר הדור החזון איש צוק"ל, בשליחות מיוחדת לאחד מגדולי הדור מרן שר התורה הרב מטשעביץ צוק"ל. כשמרן רבי נסים הגיע לרב מטשעביץ, הוא הושיט לו את ידו לקבלת שלום, אך הרב מטשעביץ סירב להחזיר לו יד, והסביר לו שהוא לא עליו חולה, ויש חשש סכנת התדבקות במחלה, על ידי שמתקרבים אליו ביותר. אמנם רבי נסים לא הסכים בשביל סיבה זו, לוותר על הזכיה הגדולה ליתן יד לרב מטשעביץ, והוא ממש התחנן שהרב יושיט לו את ידו. אך הרב מטשעביץ נשאר בסירובו, והסביר, שלמרות שהוא רואה, שרבי נסים לא רואה צורך להיזהר שלא יגזק על ידי פעולה זו, אך מכל מקום החולה עצמו צריך להיזהר יותר שלא להזיק אחרים, עוד יותר ממה שהבריא צריך להיזהר שלא להיזק על ידי החולה.

והביא לזה ראייה ברורה מדברי התוספות בדף היומי שלנו (ב"ק כג. ד"ה וליחייב): **"דיותר יש**

לאדם לזיהר עצמו שלא יזיק אחרים, משלא יזק". והתוספות חוזרים וכותבים את זה פעם שניה בדף היומי שלנו (ב"ק כז: ד"ה אמאי), **"דיותר יש לו לשמור שלא יזיק משלא יזק".**

להיזהר יותר שלא להזיק אחרים

על מרן הגאון הגדול רבי יעקב קמנצקי צוק"ל, היה ניכר בחוש מדי יום ביומו את גדול זהירותו בדברי התוספות, "דיותר יש לאדם לזיהר עצמו שלא יזיק אחרים, משלא יזק", זה ממש נהפך לטבע שני אצלו.

וכמו שמשופר, שפעם אחת היה נכדו באמצע הנסיעה אליו. באמצע הדרך הוא נקלע לא עליו לתאונת דרכים, והתקשר לרבינו להודיעו על התאונה, ולהתנצל שבגלל זה לא יוכל להגיע למעונו במאנס.

והנה דרך העולם הוא, שכששומעים על אחד שהוא נקלע ממש ברגעים אלו בתאונת דרכים, דבר ראשון מבררים על שלומו, האם הוא ניזק מהתאונה, איך הוא מרגיש וכדומה.

אמנם לא כך היה אצל רבינו, השאלה הראשונה ששאל את נכדו, לאחר ששמע ממנו שהוא נקלע לתאונה היה, "האם פגעת במישהו?" רק לאחר שקיבל ממנו תשובה שלילית, הוא התחיל לברר על שלומו "האם נפגעת". כי רבינו היה חי עם דברי התוספות, "דיותר יש לאדם לזיהר עצמו שלא יזיק אחרים, משלא יזק". ולכן השאלה הראשונה היתה אם הוא לא הזיק לאחרים, ורק לאחר מכן בירר אם הוא עצמו גם לא ניזק.

לא רק בעת חוליו נזהר הרב מטשעביץ לקיים את דברי התוספות הלכה למעשה, רק גם במשך כל ימי חייו היה נזהר בזה עד מאד. וכמו שמשופר, שפעם הוא הגיע להשתתף בשמחת שבע ברכות שהתקיימה בחדר אוכל של ישיבת חברון. באמצע השמחה רצה רבינו לעשן, אך מקדים הוא שאל את כל הסובבים, אם זה לא יפריע ויזיק להם מה שהוא מעשן.

הרב מטשעביץ לא ראה בזה רק ענין הלכתי, רק גם ענין חסידי, לבטל את עצמו כאין וכאפס, ולהחשיב אנשים אחרים יותר ממה שהוא מחשיב את עצמו. ומסופר שפעם נבחן ילד אצל רבינו על מסכת בבא קמא. באמצע המבחן הזכיר הילד את דברי התוספות "דיותר יש לאדם לזיהר עצמו שלא יזיק אחרים, משלא יזק". אמר לו רבינו בחייו, ס'אזי א' חסיד' ישע תוספות'ל - לא תוספות חסידי...

הבוקר בורא עולם האיר לי ווארט נפלא, בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא. הפסוק בתחילת פרשת כי תבוא, **ובאת אל הכהן ואמרת אליו הגדתי היום** (דברים כו, ג), אומר רש"י, **ואמרת אליו** – **שאינך כפוי טובה**. שאלתי לפני כמה שנים, למה רש"י מנטרל את השלילה, שאינך **'כפוי'** טובה, למה רש"י לא מדבר על הצד החיובי, שאינך **'מכיר'** טובה, הרי חז"ל אומרים מידה טובה מרובה חמש מאות פעמים. רק מורי ורבותי, יש פה יסוד עצום. כדי להגיע לדרגה שאנחנו מכירים טובה לבורא עולם על כל החסדים שהוא עושה אתנו, אנחנו צריכים לעשות על זה יגיעה של שנים רבות יומם ולילה, וכמו שאומרים בנשמת, אין אנחנו מספיקים להודות לך, אין לנו אפילו את הכלים להודות להקב"ה על כל נשימה ונשימה. ולכן אומר רש"י, **שאינך כפוי טובה**, אכן אנחנו לא בדרגה הכי גבוהה של הכרת הטוב, אבל על ידי פרשת ביכורים, תגיע לפחות למצב שאינך **'כפוי טובה'**. שנזכה להיות בבחינת מכיר טובה, אמן. (מתוך הפתיחה לשיעור – קידושין דף יט, ט"ו אלול תשפ"ג)

בצילם של גדולי ישראל שליט"א כ"ק מרן האדמו"ר מקרעטשניף ירושלים שליט"א

כשהגבאי המסור בלב ונפש ידידי הרב אלימלך ווייס שליט"א, התקשר לספר לי, שהוד כבוד קדושת מרן הרבי מקרעטשניף ירושלים שליט"א טרח לכתוב לי הקדשה אישית, אחרי חצות בערב שבת קודש, בהדי פניא דמעלי שבתא, על הספרים הקדושים "דרך אמונה", שני חלקים על מועדים, מאיש אלקים, אביו, שלהבת אש, מרן הרבי מקרעטשניף ירושלים זצוק"ל. הייתי כל כך נרגש, שאמרת לי, רבי אלימלך, אני רוצה לזכות לקבל את הספרים מידיו הקדושות של מרן הרבי שליט"א. כשבאתי לקודש פנימה, זכיתי לשעת רצון, לשוחח עם הרבי שליט"א על קדושי עליון שרפי מעלה. הרבי שואל אותי, אם אני זוכר את בעל המחבר אביו הקדוש, ענית, דער הייליגער רבי פלאקענקט אין מיר – הרבי זצוק"ל בוער בי. אמר לי הרבי, דבריהם הם הם זכרונם, רואים איך הצדיק חימם אידישע העקעער – לבבות של בני ישראל בימים טובים, ימים נוראים, שמונה מאות עמודים רק על "מועדים"! אמרתי לרבי שליט"א, שאני לא ראוי לכל התוארים שהרבי כתב לי בזכה הקדשה מרגשת, עונה לי הרבי, כתבתי רק דברים אמיתיים... כך יהי רצון. הרבי שואל אותי אם אני יודע למה כל הספרים של הרבי זצוק"ל נקראים בשם 'אמונה', שתקתי. עונה הרבי, 'אמונה' בגימטריא 'צבי' כשמו, ולכן כל הספרים שלנו הולך עם אמונה. שאלתי את הרבי שליט"א על המשך הספרים, על התורה. עונה לי הרבי, יש תשצ"ג חוברות קול אמונה! מזה בסייעתא דשמיא יצא הרבה ספרים, וחוף מזה יש עוד הרבה כתיב ידות. שאלתי, למי הרבי זצוק"ל כתב את הכתבי יד. עונה לי הרבי, לעצמו, בקיצור נמרץ, וצריך להיות תלמיד חכם מופלג לפענח את כוונתו של הרבי, אָלעס איז געמאכט געוואָרן מיט יסודות – הכל נעשה עם יסודות. הרבי מספר לי על מושג 'מניח', זה מושג בחב"ד, שאחרי שהרבי אמר מאמר, מוסרים את זה לאחד שיעשה "הנחה" בכתב. הרבי מספר לי, שהוא זכה להיות ה'מניח' הראשון לכתבי יד ולתורות של אביו הקדוש זצוק"ל. כשהזכר חב"ד, אמרתי שהרבי זצוק"ל העיד על עצמו, שהבעל התניא היה הרבי שלו בעולם העליון, והרבי זצוק"ל הוסיף, שצריכים רבי כאן בעולם הזה, ורבי בעולם העליון. ענה הרבי שליט"א, כשזקיני היה בעולם הזה – הכוונה לשרף הרבי הקדוש מרן רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זצוק"ל הי"ד, הוא היה רבו בעולם הזה, והרבי הבעל התניא היה רבו בעולם העליון, וכשהסבא קדישא זצוק"ל נפטר, התווסף עוד רבי בעולם העליון. הוסיף הרבי, שכאן בארץ ישראל הרבי קיבל מרות, מקדוש ה' מרן הבעלזער רב זי"ע. חוט המשולש לא במהרה ינתק. ומוסיף הרבי, ס'איז נישט געווען קיין טאג – לא היה יום, שהרבי זצוק"ל לא דיבר מהתניא, כידוע לכל שהרבי מסר גם שיעורים בתניא כל יום, ולא היה יום שהוא לא דיבר מהסבא קדישא רבי אליעזר וואלף, ולא היה יום שהוא לא דיבר מהבעלזער רב זצוק"ל. עד כדי כך, שאם הרבי נזכר באמצע הלילה שהוא לא דיבר מאחד משלשה צדיקים אלו, היו מוכרחים למצוא מישהו שהרבי יוכל לספר לו על הצדיק שבאותו יום לא הוזכר. מכאן עברה השיחה על זקן אדמורי"ר רוזין, מרן הרבי מקאפיטשניף שליט"א, שינק עד גיל חמש עשרה מהבעלזער רב זצוק"ל. הרבי מוסיף, שגיסו מצדיקי הדור, יאריך ימים על ממלכתו, מרן הרבי מטשערנוביל שליט"א, זכה גם כן לינוק הרבה מהבעלזער רב זצוק"ל. והרבי מעיד, שגיסו הרבי מטשערנוביל שליט"א זוכר כל מילה מיום עמדו על דעתו, גם מה ששמע מאביו הרבי מטשערנוביל זצוק"ל, חמיו של הוד כבוד קדושת מרן הרבי שליט"א, שהיה אצל כל האדמורי"ם בכל העולם כולו, פאךן קריג און פאךן קריג – לפני המלחמה ואחרי המלחמה. שאלתי אם חמיו הרבי, היה אצל הרבי מחב"ד, הרבי הריי"צ זצוק"ל, עונה לי הרבי כן, באטוואק, הרבי הריי"צ גם ביקש בקשה אישית מחמיו שאין כאן המקום לפרט. מכאן עברה השיחה על הדוד, מורי ורבי, אביהם של ישראל, מרן הבאר יעקב מנדבורנה זצוק"ל, כמה הגעגוע שלי לרבי כל השנה בכלל, ובחודש תשרי בפרט, סיפרתי מקצת דמקצת על הקשר שלי לרבי זצוק"ל. ואז הרבי מספר לי על הידידות העזה של אביו מורי זצ"ל לרבי זצוק"ל, כשהם היו בחורים. הרבי אמר לי, פֿיידע האָבן געטראָקט גוט און געוואַלט גוט – שניהם כיוונו לטוב ורצו טוב. ואז סיפרתי, שהרבי הבאר יעקב לפני שנהיה רבי, התבודד בחדרו עם ספריו, ופרץ בבכי כשהוא שר לעצמו את הניגון החב"די הידוע, "אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחול לו". מכאן עברה השיחה, שכל מה שיש לנו, זה הכל מכח של הצדיקים מדורות שעברו. הרבי מעיד לי, שהוא לא יכול לשמוע קלטות של אביו זצוק"ל מרוב געגוע. הרבי בירך אותי ברכות לרוב להמשך הרבצת התורה. לא נסיים את הפתיחה בלי להודות לבנו חביבו של הרבי, הרב הצדיק רבי דוד שלמה שליט"א, שמסר ומוסר את גופו ונפשו לספרים, וכל הצוות החשוב שיגע יומם ולילה שיצא ספרים כל כך מהודרים. שיזכו בקרוב לברך על המוגמר ולהוציא גם את שאר הספרים של הרבי על התורה. (מתוך הפתיחה לשיעור – קידושין דף לח, ה' תשרי תשפ"ד)

מאוצרות הפרשה

והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו (כח, יב). וכתב באור החיים, שנכתב בכל פרט ופרט תיבת 'והנה' שהוא מיותר, והוא מרמז שהיה נבואה ממש, שראה באספקלריא המאירה, ולא כענין החלום.

ונראה לפי ענין דעתי שמרומז בפירוש בתיבת 'והנה' שהיה נבואה ממש, על דרך מאמרם ז"ל (ברכות נ"ז): חלום אחד מחלק ששים בנבואה, ותיבת **הנה** גימטריא ששים, והוא שמרמז בכל פרט ופרט תיבת **והנה**, היינו שהיה כאן כל הששים חלקים של נבואה, וקל להבין. (דגל מחנה אפרים ויצא)

ויעבוד עמו עוד שבע שנים אחרות (בראשית כט ל), איתא במדרש (בר"ר ע כ) מה הראשונות באמונה אף האחרונות באמונה. וקשה, למה באמת עשה כן, הלא כתיב (תהלים יח כז) ועם עקש תפתל. ואפשר לומר, שלבן התנה מיד על זה, שאמר (פסוק כז) בעבודה אשר תעבוד עמדי עוד שבע שנים אחרות, היינו שיהיו באמונה כראשונות, וכיון שיעקב הבטיח לו על כך, קיים דיבורו. (אמרי אמת פרשת ויצא)

נקודה למחשבה: